

İNKILAP TARİHİ I

1.HAFTA

DERSİN ÖZETİ

Konu Başlıkları:

- Dersin Amacı
- İnkılap ve Benzeri Kavramlar
- İnkılabın Aşamaları
- Atatürk'ün İnkılap hakkında Değerlendirmesi

1.Dersin Amacı

Tarih Nedir, Niçin Öğrenilmelidir?

Kelime olarak tarih, geçmişte yaşamış insanı, insan topluluklarını ve olayları ifade etmede kullanılır. Onun için geçmişini konu edinen bilime de tarih bilimi denir. Daha detaylı tanımlayacak olursak **Tarih; insan topluluklarının bütün faaliyetlerini, geçirdikleri gelişmeleri ve topluluklar arasında geçen olayları yer ve zaman göstererek sebep-sonuç ilişkisi içinde, belgelere dayalı olarak, ele alıp araştıran ve vardığı sonuçları günümüze aktaran sosyal bir bilimdir.**

David Thomson "Tarihin Amacı" isimli eserinde bazı sorular sormakta ve bunların cevaplarını araştırmaktadır. "Neden geçmiş bu kadar merak edilir? Neden geçmişini unutup gitmiyoruz? Şu anda geçmişini değiştirebilecek hiçbir şey yapılamayacağını kabullenip onun ölüsünü gömülmeye bırakalım

ve onun yerine etkili olup yönlendireceğimiz günümüzün ve geleceğin sorunlarına ağırlık verelim. Geçmişle ilgili bilgilerin artmasının sadece zevkli bir eğlence, boş vakit geçirici bir merak olduğuna inanıyor muyuz? Ekonomistlerin diliyle insan gücünün enerjisinin ve üretim araçlarının büyük bir bölümünü ona ayırmanın yararlı olacağını düşünmek bizi nereye götürür?” sorularına cevap bulmaya çalışır. Thomson, tarihin faydalarına bilinenlerden farklı bir boyut daha getirir. Ona göre tarih, toplumun fertlerine belli bir entelektüel deneyim kazandırdığı gibi, bunun yanında yüksek eğitim değeri olan tam bir zihinsel terbiye biçimi ve insan davranışını etkileyerek kişinin hayatını değiştirebilen bir hayal ve anlayış dinamizmi sağlar.

Tarih bilimi kanıtların yorumlanması ile gelişir. Sonuç olarak, **bir düşünme ve yorumlama bilimi olan tarih;** öğretim yönünden kullanılan metotlar, çalışma materyalleri ve oluşturulacak imkanlar yönüyle **kendisine özgü nitelikler taşır. Sağlıklı bir tarih öğretimi, özellikle gençliğin önünde yeni ufukların açılmasını sağladığı gibi, bu günün olaylarını değerlendirme yeteneğini de onlara verir.** Bu bakımdan tarihi doğru bir çizgide öğretmek ve uygulamak zorunluluğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Ulu önder M. Kemal ATATÜRK’ün de konu ile ilgili şu sözleri oldukça manidardır; **“Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir. Yazan yapana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat insanlığı şaşkırtacak bir mahiyet alabilir.”**

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersinin Okutulmasındaki Amaçlar

Türk İnkılabı Atatürk’ün dehası, milletimizin anlayış ve fedâkarlığı ile gerçekleşmiştir. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin amacı da tarihin genel amaç ve hedefinden soyutlanamaz. Bu dersin amacı, esas olarak bağımsızlığın hangi şartlarda ve nasıl doğup geliştiğini, Modern Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunu ve milletimizin çağdaşlaşma yolunda büyük önder Atatürk’ün liderliğinde yaptığı inkılapları ve onun ilkelerini öğretmeyi amaçlar. Kısaca dersin amacı şu şekilde özetlenebilir;

a-Millî Mücadelenin oluşturduğu şartlar, Türk İstiklal Harbinin safhaları, Atatürk İlke ve İnkılapları ile Atatürkçü düşünce sistemi hakkında doğru bilgiler vermek.

b-Atatürk İnkılapları ve İlkelerinin doğru anlaşılmasını sağlayarak gençlerde bu İnkılap ve İlkeleri savunmak ve geliştirmek için bilinç oluşturmak.

c-Devleti, Milleti ve Ülkesiyle Türkiye Cumhuriyeti’nin bölünmez bir bütün olduğunu yeni nesillere öğretmek ve bu ideal içinde Türk gençliğinin bütünleşmesini sağlamaktır.

Devletimizin temeli ve teminatı Atatürk İlkeleri ve İnkılaplarıdır. Sadece İnkılap Tarihimizi ve Atatürk İlkelerini öğretmek, bu dersin amaçları için yeterli değildir. Aynı zamanda Atatürk’ün İlke ve İnkılaplarından çıkan düşünce sistemini de kavramak ve kavratmak gerekir.

Aynı şekilde Atatürk’ün; “Yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize görecekleri öğrenimin sınırı ne olursa olsun, ilk önce ve her şeyden önce Türkiye’nin bağımsızlığına, millî benliğine, millî geleneklerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmek gereği öğretilmelidir. Dünyada uluslararası duruma göre böyle bir mücadelenin gerektirdiği manevî unsurlara sahip olmayan kişilere ve bu nitelikte kişilerden oluşan toplumlara hayat ve bağımsızlık yoktur” şeklindeki sözleri de çok anlamlıdır. Zaten bu fikirler çerçevesinde Atatürk, 1931 yılında Türk Tarih Kurumu’nu kuracaktır.

2. İnkılap ve Benzeri Kavramlar

İnkılap kelimesi, batı dillerindeki “Revolution” kelimesine karşılık olmak üzere kullanılan bir kavramdır. İnkılap kelimesi Arapça “kalb” kökünden türetilmiştir. Herhangi bir durumdan başka bir şekle zorunlu değişikliği anlatmak için kullanılır. İnkılâplar, sanayi, bilim, kültür, sosyal, v.b. alanlarda olabilir. Eti-molojik anlam olarak değiştirmeyi ifade eder. İnkılâp, evrim veya tekâmül (évolution) ve islahattan farklıdır. İnkılâp, hükümet darbesinden de farklı anlamlar ifade eder.

Sözlüklerde inkılap, köklü tedbirlerle kısa sürede meydana gelen önemli değişiklik, büyük yenilik veya ayaklanma sonucu iktidarı ele geçiren kimselerin toplumda ani ve derin siyasi, ekonomik, sosyal değişiklikler yapması sonucu ortaya çıkan tarihi olayların tümü şeklinde tanımlanmıştır.

İnkılap, öncelikle bozuk bir düzen veya yapıyı ortadan kaldırmaya yönelik, toplumun desteği ve katılımı ile meydana gelen bir harekettir. Yapıcı ve yaratıcı yönüyle de yine toplumun katılımıyla ülkede yeni bir siyasal, sosyal ve ekonomik yapının oluşturulmasıdır.

İnkılap, bir kadronun yönettiği halk hareketidir. Bu kadro içinde her meslekten, her sosyal tabakadan insan bulunabilir.

Devrim

Devrimin “devirmek”ten geldiğini iddia edenler vardır. Halk hareketi şeklinde mevcut düzeni zor kullanarak yıkmayı ve sonra da yıkılan düzen yerine yeni kurulan düzeni de ifade eder. Devrim, bir halden, başka bir hale gelişi değil bu geçişin sadece ilk ve başlangıç safhasını, yıkıcı olan yanını da karşılamaktadır. Devrim, mevcut olan kavram, kurum ve teşkilâtları kaldırıp bunların yerine yenilerini getirmek olarak da ifade edilebilir. Bu anlamda ele alınırsa Türkiye’de, Cumhuriyet rejimine geçiş bir devrimdir.

Devrim, sadece siyasal anlamda düşünüldüğü zaman “ihtilâl”; toplumsal, ekonomik ve siyasal bağlamda düşünüldüğünde ise “in-kılâp” karşılığıdır. Demek ki devrim terimi hem ihtilâl, hem de inkılâp anlamında kullanılabilir.

Siyasal anlamda devrim, iktidarın kökeninde değişme yaratan bir olaydır. Örneğin Fransız devrimi, siyasal iktidarın kökenini tanrıdan ve gelenekten alıp, o dönemin ilerici sınıfı olan burjuvaziye ve kentli halka vermiştir. Aynı biçimde Türk devriminde de, Atatürk, dinsel-geleneksel kökenli iktidarı, millete ya da halka dayalı, laik bir niteliğe dayandırmıştır. İktidarın kökeninde, yani dayandığı güçlerde değişiklik yapmayan siyasal olaylar, bu anlamda devrim sayılmaz. Hükümet değişikliği, hükümet darbesi, isyan, iç savaş vs. gibi farklı nitelikte olan olayların devrim ile karıştırılmaması gerekir.

Ekonomik ve toplumsal anlamda devrim; siyasal, toplumsal, ekonomik ilişkiler düzeninde hızlı değişmeye yol açan olaydır. Sonuç olarak, Türk Devrimi, Türkiye'nin siyasal, toplumsal ve ekonomik yapısında (yani, ilişkilerinde) hızlı ve kapsamlı bir değişme yaratma olayıdır.

İhtilâl

Arapça =hal’ kökünden türemiştir. İhtilâl, bir devletin var olan siyasî düzenini ortadan kaldırmak için, hukuk kurallarına başvurmadan, zor kullanarak yapılan geniş bir harekettir. Genellikle, halk arasındaki siyasî, sosyal ve ekonomik dengesizliklerin büyümesi sonucunda meydana gelir. İhtilâl, inkılâbın eylem safhasıdır. İhtilâllerin ardından inkılâplar gelir. İhtilâller kısa süreli ve çok hızlı bir gelişim gösterir. İhtilâlin başarısı, sonucunda ortaya konan inkılâpların başarısıyla doğru orantılıdır. İhtilâllere örnek olarak, 1789 Fransız ve 1917 Bolşevik İhtilâli’ni gösterebiliriz.

Askerî Darbe veya Hükümet Darbesi

Askerî darbelerle, ihtilâl karıştırılmamalıdır. Askerî darbe kısa süreli fiili durumdur. Genellikle, sosyal düzen içinde aksayımı değiştirmek yerine, aksaklığı doğuran sebepleri ortadan kaldırmak için yapılır. Türkiye için örnekler vermek gerekirse, 27 Mayıs 1960 ve 12 Eylül 1980 tarihinde rejimin tehlikeye düştüğünü iddia eden askerî yetkililer, amacı “cumhuriyeti koruma ve kollama” şeklinde özetlenebilecek olan darbeler yaptılar. Bu darbelerin ardından yeni inkılaplar yapılmak yerine, var olan inkılapların işlerliğine kavuşması için çaba gösterildi ve gösterilen bu çabaların sonuç verdiğine inanıldığı yerde de yeniden çok partili demokratik düzene geçiş sağlandı. Bu yönüyle Türkiye Cumhuriyeti’nde meydana gelen askerî darbeler, özellikle geri kalmış Afrika devletlerindeki askerî darbelerden farklıdır. Orada amaç diktatörlük oluşturmak olarak görülürken, Türkiye’de her defasında demokrasiye yeniden dönüş sağlanabilmiştir.

İslahat

İslahat kelimesi de, Arapça = salâh kökünden gelir. Aynı kökten türeyen ıslah = ise, iyileştirme, düzeltme, eksikleri giderme anlamlarında kullanılmaktadır. İslah kelimesinin çoğulu olan “ıslahat” kelimesi ise düzeltmeler, iyileştirmeler, yoluna koymalar anlamındadır. Batı dillerindeki karşılığı “reform”dur. İslahatta, inkılâpdan farklı olarak yeni bir unsur getirme yoktur. Mevcut düzen korunurken, düzenin aksayan yönlerinin düzeltilmesi için çalışmalar yapılır. Bir örnek vermek gerekirse; II. Osman, düzeni bozulan orduyu ıslaha çalışmıştır.

3.İnkılabın Aşamaları

İnkılap üç aşamada gerçekleşir. Bu aşamalar; hazırlık, hareket ve yeniden düzenleme aşamalarıdır.

a- İnkılabın hazırlık aşaması hayli zor, uzun ve kesintili bir dönem şeklinde geçebilir. Bu nedenle Fransız İnkılabının hazırlık safhasında görev alan çoğu düşünür ve yazar, bu inkılabın eylem safhasını görememiştir. **Hazırlık safhasında insanları değişiklik fikrine alıştırmaya gerekli olduğu gibi, mevcut düzen taraftarlarına karşı da fikri mücadele verme zorunluluğu ortaya çıkar.** Bu aşama; yeni fikri yayma amacıyla yayın yapma, fikri anlatma ve hazırlık yapma safhasından oluşur.

b-İnkılabın ikinci aşaması, hareket/aksiyon safhasıdır. **Bu aşamada, direnen ve yenilikleri engellemeye çalışan gruba karşı etkili bir darbe gerçekleştirilir.** Burada zor kullanma da söz konusudur. Bu ani hareket, diğer şartlarla da uyum gösterir. Bu oluşum içinde inkılapçıların bir bölümü tasfiye edilebilir. Genel olarak bunun nedenleri arasında; iktidar olma, çıkar mücadeleleri inkılabın ruhundan sapma ve metot farklılıkları bulunmaktadır.

c-İnkılabın üçüncü safhası ise yeniden düzenleme safhasıdır. **Bu aşamada inkılabın temel fikirlerine uygun olarak sosyal, siyasal, ekonomik ve teknolojik kurumlaşma gerçekleştirilir.** Burada da bazı güçlüklerle karşılaşılabilir. Söz ettiğimiz konularda yapılacak düzenlemeler, bazı grupların direnmeleri ile karşılaşılabilir. Bu nedenle yeniden kurma aşaması uzun zaman alabilir.

Sonuç olarak inkılâp, eski sistemin yıkıntısı üzerine yeni bir sistemin kurulmasıdır.

4.Atatürk’ün İnkılap Hakkındaki Görüşü ve İnkılabını Değerlendirmesi

Atatürk’e göre İnkılap; “1-Mevcut Müesseseleri zorla değiştirmek demektir. 2-Türk Milletini son asırlarda geri bırakmış müesseseleri yıkarak, bunların yerine milletin en yüksek medeni icaplara göre ilerlemesini temin edecek yeni müesseseleri koymuş olmaktadır”.

Atatürk Türk İnkılabının amacını; “Yapmakta olduğumuz ve yaptığımız inkılapların gayesi, Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağımıza uygun bütün anlam ve biçimi ile medeni bir toplum haline ulaştırmaktır” diyerek, İnkılapların temelinde yatan düşünceyi belirtmiştir.

Atatürk 1925 yılında Türk İnkılabını tanımlarken şöyle değerlendirmede bulunmuştur; “Türk İnkılabı ihtilâlden daha geniş bir değişmedir. Devletimizin şekli eski şekillerden büyük ölçüde farklıdır. Millet varlığını devam ettirmesi için fertleri arasında düşündüğü ortak bağ değişmiş, millet vatandaşlık bağı olarak Türk milliyeti bağlarıyla bağlanmayı benimsemiştir” Atatürk’ün bu açıklamalarından ve diğer konuşmalardaki görüşlerinden hareket ederek, onun Türk inkılabından beklentilerini aşağıdaki gibi belirtebiliriz;

- 1-Yeni ve modern Türk Devleti’nin kurulması,
- 2-Yeni Türk Devleti’nin kanun ve teşkilatının dünya ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi,
- 3-Türk insanının vatandaş olarak milliyet prensibiyle birbirine bağlanması,
- 4-Batı medeniyetini meydana getiren değerlere bağlanması,
- 5-Bilimin hayat için tek yol gösterici ve rehber olarak kabul edilmesi.